

Erfgoednummer: L02

Bleijendaal

Landschapstype: Oude buitenplaatsen

Feitelijke gegevens

Adres: Kerkpad zuidzijde – Eemstraat – Lange Brinkweg – perceelsgrens boerderij Bleijendaal.

Waardering: Middelhoog

Datering: Middeleeuwen, 14de eeuw.

Begrenzing omschreven gebied

Stedenbouwkundig-landschappelijke ontwikkeling

De buitenplaats Bleijendaal lag tussen de Brink en het Kerkpad in de buurt van de Soester Kerkbuurt. Zijn oorsprong ligt vermoedelijk al in de 14de eeuw, maar de eerste vermelding dateert van 1422 (bron: Derks en Heurneman 2010, p. 185). Over de exacte omvang van de voormalige buitenplaats is weinig bekend. Toch geven de verkoopakten van de buitenplaats enig inzicht in omvang en vormgeving van de plaats. In de 15de eeuw bestond de buitenplaats uit een hofstede met een boerderij. Voor het midden van de 17de eeuw heeft er een uitbreiding van het onroerend goed plaatsgevonden, want dan staat er in de verkoopakte dat het terrein bestaat uit een huis, hof, hofstede, schuur en duifhuis. Voor de toenmalige eigenaar, Johan Cardoso, was dit niet voldoende. Hij breidde de buitenplaats verder uit. Hij kocht delen grond van de burens en vroeg of hij een deel van de brink, achter zijn huis, mocht beplanten met eiken. Na 100 jaar zouden deze komen te vervallen aan de gemeenschap van Soest. Ook kreeg hij toestemming om aan de zuidzijde van het terrein een iepenlaan te planten. Daarnaast beleende hij nog enkele delen van de buitenplaats Kampshoeve (bron: Derks en Heurneman 2010, p. 185). Kort na het overlijden van Cardoso blijkt de buitenplaats te bestaan uit twee morgen en 27 roeden grond met huizen en beplanting. Er wordt in de literatuur niet aangeduid om wat voor morgen het gaat. Het kan zowel een Gooische als Rijnlandse morgen zijn. De Gooische morgen bedroeg circa 0,98 hectare en de Rijnlandse morgen 0,85 hectare. Daarnaast behoorde tot het gebied ruim dertien morgen weiland en een boerderij. Uit de beschrijving van de verkoop van Bleijendaal in 1684 blijkt dat

er een laan liep vanaf het buiten naar de brink van Soest. Daarnaast was er een boomgaard en een boerderij met weilanden. Het geheel omvatte ongeveer 21 morgen. Acht jaar later wordt de buitenplaats opnieuw verkocht, maar dan met slechts 15 morgen grond. Mogelijk werd een deel van de buitenplaats in bezit gehouden.

2. Kadastrale minuut Soest 1811-1832, Sectie A2 (bron: RCE). Het door de rode lijn begrensde gebied betreft de buitenplaats Bleijendaal aan het begin van de 19de eeuw. Het inmiddels verdwenen hoofdhuis met bijgebouwen stond ter plaatse van de gele ster. De rode ster markeert de positie van een theekoepel. De nummers 457 en 470 betreffen onderdelen van de tuin, waaronder een pleziertuin als bouwland. Linksboven in de afbeelding, onder nummer 456, ligt boerderij Bleijendaal die bij de buitenplaats hoorde.

Rond 1800 bestaat de buitenplaats naast het herenhuis uit een groot aantal gebouwen, waaronder een boerderij, elf woningen, een bak- en duivenhuis. Dat alles stond te midden van bossen en lanen. In die tijd gaat het buiten over op Anthony Schutter en zijn vrouw Jacoba Schuijt. Zij blijft na het overlijden van haar man in 1813 op de buitenplaats wonen en overleefd daar ook haar tweede man Hendrik Philip baron Snouckaert van Schauburg. Als weduwe bouwt ze verder aan de buitenplaats. De kadastrale minuut 1811-1832 geeft inzicht in het beeld van de buitenplaats in deze periode. Er is naast een herenhuis en boerderij een tuin aanwezig met een koepel op een bergje. Jacoba kocht ook de dorpschool die achter de buitenplaats lag op om deze samen met de bijbehorende gronden toe te voegen aan de tuin, waarbij de dorpschool in gebruik werd genomen als tuinmanswoning. De voormalige tuinmanswoning had ze kort daarvoor aan haar trouwe tuinman geschonken. Zij was ook verantwoordelijk voor het losknippen van de boerderij Bleijendaal van de rest van de buitenplaats. Wel onder de clausule dat zolang de buitenplaats bewoond en gebruikt zou worden, er geen andere functie aan de gronden gegeven mocht worden (bron: Derks en Heurneman 2010, p. 187 - 191). Met het overlijden van Jacoba Schuijt begon het verval van Bleijendaal. De nieuwe eigenaar, de Amsterdamse Frans Pieter Muysken, rooide de inmiddels eeuwenoude bomen van de lanen en het bos. Hij sloopte de koepel en uiteindelijk ook het herenhuis zelf. Uiteindelijk blijft er zo niets over van de eeuwenoude buitenplaats. In 1854 wordt het geheel publiek verkocht. Het nieuwe gebruik, overwegend agrarisch, maakt de historie van het gebied onherkenbaar. Hoewel de topografische kaarten iets achterlopen in de weergave in de tijd, maken ook deze kaartbeelden de geleidelijke afbraak van de buitenplaats zichtbaar.

Van Boven naar beneden (bron: topotijdreis.nl):
 3. Topografische kaart 1860. Hierop in de buitenplaats met bossen de gebouwen duidelijk herkenbaar binnen de rode cirkel)

4. In 1880 toont de topografische kaart nog steeds een gebied met bossen.

5. Anno 1900 zijn er alleen wei- en akkerlanden op de locatie van de voormalige buitenplaats te zien. Van de ooit lommerrijke bosschages is niets meer terug te zien.

6. De topografische kaart van 1950 laat nog slechts weiland zien. Een beeld dat vandaag de dag niet anders is.

Huidige situatie

Sinds het verdwijnen van de buitenplaats heeft het gebied een gemengde functie als akker- en weiland gehad. In de afgelopen decennia is daar alleen de weidefunctie van overgebleven. Het terrein is daarbij grotendeels onbebouwd. Slechts ter plaatse van het Kerkpad zuidzijde 105 is in de jaren 20 van de 20ste eeuw een nieuwe woning gebouwd. Deze staat op de gronden van de voormalige buitenplaats en heeft een eigen karakteristiek en tuininrichting.

De in 19de eeuw afgestoten boerderij Bleijendaal is in het midden van de 19de eeuw vernieuwd op de oorspronkelijke locatie. Vanaf de Eng en het Kerkpad zuidzijde loopt een bomenlaan richting het erf van de boerderij, langs de weilanden. Dit is een historische laanstructuur, die bij de herbouw van de boerderij behouden is gebleven. Ook het schoolhuis dat aan het begin van de 19de eeuw werd

De boerderij Bleijendaal ligt nog op de historische locatie. De bomenlaan, die vanaf het Kerkpad zuidzijde naar de boerderij loopt heeft een hoge cultuurhistorische waarde als herinnering aan de buitenplaats waartoe de boerderijlocatie ooit behoorde.

Het terrein van de voormalige buitenplaats Bleijendaal is sinds de sloop onbebouwd gebleven. Slechts een in de jaren 20 van de 20ste eeuw gebouwde villa met tuin heeft de plek van de voormalige buitenplaats ingenomen. Het terrein wordt nu begrensd door een meidoornhaag.

aangekocht door Jacoba Schuijt om dienst te doen als tuinmanswoning, is bewaard gebleven aan de Eemstraat 1. Samen zijn dit de enige elementen die resteren van de 14^e-eeuwse buitenplaats aan de rand van de Eng.

Ruimtelijke Karakteristieken

- Nog herkenbaar, grotendeels onbebouwd terrein in omvang overeenkomstig met de voormalige buitenplaats Bleijendaal, aan de rand van de dorpskern van Soest.
- Het agrarisch gebruik van het terrein dat verwijst naar de jongere geschiedenis van de plek.
- Boerderijlocatie van de voormalige boerderij van Blijendaal (Lange Brinkweg 99) met oprijlaan met opgaande bomen, die nog verwijst naar de allure van de voormalige buitenplaats.
- De voormalige tuinmanswoning van Bleijenburg aan de Eemstraat 1 (gemeentelijk monument).

Voormalige tuinmanswoning aan de Eemstraat 1 (bron: Google streetview).

Waardering

Het terrein heeft een hoge cultuurhistorische waarde vanwege de ouderdom en het verhaal van de buitenplaats in relatie tot de historie van Soest. Het terrein is na de sloop van de buitenplaats zo goed als onbebouwd gebleven. De positie van de tuinmanswoning markeert de grens van de voormalige buitenplaats aan de zuidoostzijde van het terrein. De boerderij aan de Lange Brinkweg 99 begrenst het terrein aan de noordwestzijde. Hierdoor is de voormalige buitenplaats in omvang nog duidelijk herkenbaar binnen de ruimtelijke structuur van Soest. De ligging aan de rand van de dorpskern van Soest langs de historische infrastructuur van de Eemstraat en Eemweg zorgt voor een visuele relatie tussen het in agrarische gebruik zijnde Eemlandschap ten noorden van de buitenplaats en het gebied richting de historische dorpskern. Dit gegeven geeft de plek een historisch-landschappelijk en historisch-stedenbouwkundige waarde. De aanwezigheid van een historische boerderijlocatie van de buitenplaats, die tegenwoordig nog steeds de kenmerken van een agrarisch bedrijf heeft, en daarmee verwijst naar de historische oorsprong van de plek, heeft eveneens een hoge cultuurhistorische en stedenbouwkundig-landschappelijke waarde. Ook is dit van hoge waarde vanwege de jongere geschiedenis van het gebied, waarin de gronden een agrarische functie hadden. Dit wordt versterkt door de bebouwing van de locatie met een 19de-eeuwse boerderij in één bouwlaag onder een (rieten) kap en ondergeschikte bijgebouwen.

Het feit dat de meeste binnen Soest gelegen buitenplaatsen door de tijd heen geheel zijn verdwenen en daarmee ook de begrenzing en ruimtelijke kenmerken van deze gebieden zijn opgenomen in nieuwe stedenbouwkundige ontwikkelingen draagt bij aan de zeldzaamheid van de Blijendaal-locatie als ruimtelijk beleefbare, historische buitenplaatslocatie. Het ontbreken van herkenbare landschappelijke elementen, die verwijzen naar de oorspronkelijke tuinaanleg van de buitenplaats en het ontbreken van het voormalige hoofdhuis leiden tot een middelhoge waardering.

De 20ste-eeuwse villa met erf/tuin op het voormalige terrein van de buitenplaats heeft in zichzelf geen toegevoegde waarde. Deze is noch architectuurhistorisch, noch stedenbouwkundig-landschappelijk van belang voor de ontwikkeling van het voormalige buitenplaatsterrein.

Bronnen

- Derks, G.J.M. en W.A. Heurneman, Soest in de zeventiende en achttiende eeuw, Soest 2010.
- Raap, Tussen Eem en Heuvelrug; een cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Soest, deel 1 en 2, Weesp 2014.
- Historische vereniging Soest, hvsoest.nl/verhaal/927/bleyendaal.